

Отже, імплементація міжнародних антикорупційних стандартів у системі публічного управління України є комплексним багаторівневим процесом, що включає нормативну модернізацію, інституційний розвиток, цифровізацію та посилення міжнародного моніторингу. Реалізація цих стандартів сприяє підвищенню доброчесності державного управління, зміцненню довіри громадян і міжнародних партнерів та наближає Україну до інтеграції в європейський правовий простір.

Список використаних джерел

1. United Nations Convention against Corruption. United Nations Office on Drugs and Crime. URL: https://www.unodc.org/documents/brussels/UN_Convention_Against_Corruption.pdf

2. GRECO. Fourth Evaluation Round: Corruption prevention in respect of members of parliament, judges and prosecutors – Evaluation Report on Ukraine. Council of Europe. URL: <https://rm.coe.int/fourth-evaluation-round-corruption-prevention-in-respect-of-members-of/1680aaa790>

3. Закон України «Про адміністративну процедуру» від 17 лютого 2022 р. № 2073-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20>

4. Закон України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо встановлення відповідальності за порушення законодавства у сфері лобіювання» № 3620-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3620-20>

5. A Conference on Law Enforcement Reform as a Key Element of Ukraine's European Integration Took Place in Kyiv. EU-Ukraine Cooperation Portal. URL: <https://www.rada.gov.ua/en/news//News/263594.html>

6. Закон України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» № 1629-IV від 18.03.2004. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15>

Цубенко Валерія Леонідівна,

доцент кафедри адміністративно-правових дисциплін Національної академії внутрішніх справ, доктор історичних наук, професор

КОНЦЕПТУАЛЬНА МОДЕЛЬ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ ТА СИСТЕМНОЇ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

Ефективна боротьба з корупцією в Україні на сьогодні залишається однією з топових проблем, що потребує підвищення прозорості діяльності публічних службовців. Одним із визначальних

чинників успішної антикорупційної політики є управлінський стиль керівників, що формує рівень відкритості та прозорості, дотримання міжнародних стандартів у сфері запобігання та протидії корупції. Під час воєнного стану робота публічних службовців стає кризовою й оборонною, що потребує від них гнучкості, сміливості та оперативного ухвалення рішень, посилення відповідальності за вчинення корупційних правопорушень. Корупція становить загрозу національній безпеці та є однією із серйозних перешкод у контексті євроінтеграційного процесу країни. У зв'язку з цим необхідним є вироблення концептуальної моделі у сфері антикорупції, яка інтегрує інституційні зміни з переорієнтацією ціннісних установок публічних службовців і широких верств громадськості через розвиток освіти, масштабної правопросвітницької роботи і культури доброчесності.

Слід вкотре підкреслити, що створення результативної моделі запобігання корупційним ризикам продовжує залишатися на периферії уваги науковців і є одним з пріоритетних напрямів сучасних досліджень у галузі публічного управління. Важливе значення для розроблення проблеми мали праці вчених: М. Гришук, А. Приходько, А. Євтушенко, Н. Добрянська, В. Колпаков, С. Степаненко, О. Синявська, А. Берлач, Я. Маслова, О. Сітніков, Ю. Битяк та інші. Еволюція законодавчих норм, що визначають сутність корупції як негативного явища суспільства і регламентують принципи та механізми запобігання корупції в органах публічної влади простежується через ухвалення низки законів України: «Про боротьбу з корупцією», «Про засади запобігання і протидії корупції», «Про запобігання корупції», «Про державну службу», «Про службу в органах місцевого самоврядування», «Про статус депутатів місцевих рад», «Про Національне антикорупційне бюро України», «Про прокуратуру». У сучасній науковій літературі досі відсутнє єдине загальноприйняте визначення цього поняття. Теоретичний аналіз сучасних наукових положень і концепцій дає змогу зробити висновок, що на сьогоднішній день склалось декілька основних підходів до визначення сутності корупції, які в узагальненому вигляді зводяться до наступного: 1) корупція як протиправне корисливе діяння, вчинене особою, яка наділена владними повноваженнями; 2) корупція як екстралегальний інститут, який використовується приватними особами чи групами для здійснення впливу на дії чиновників (бюрократії); 3) корупція як симптом наявності збою у системі державного управління; 4) корупція як соціально-економічне та політичне явище, головною особливістю якого є використання посадовими особами

законодавчої, виконавчої і судової влади, громадських об'єднань, установ і організацій господарського управління всіх форм власності свого службового становища для одержання матеріальних цінностей, послуг [7, с. 70].

Згідно Закону України «Про запобігання корупції», корупцією є використання особою, уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди відповідній особі, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей [6].

Концептуальна модель механізму запобігання та протидії корупції ґрунтуються органічному поєднанні чотирьох взаємопов'язаних блоків: 1) нормативно-правового (законодавча база, міжнародні стандарти, антикорупційна політика); 2) організаційного (антикорупційні органи, координація дій, кадрове забезпечення); 3) технологічного (е-декларування, цифрові інструменти, моніторинг ризиків); 4) соціокультурного (громадянська освіта, медіаграмотність, культура доброчесності) забезпечення [3, с. 212].

Розглянемо особливості кожного блоку. Нормативно-правовий блок спрямований на реформування антикорупційного законодавства і складається з таких напрямів: інституційні зміни (створення незалежних антикорупційних органів, які матимуть достатні повноваження для розслідування та запобігання корупції); прозорість та підзвітність: запровадження механізмів, які забезпечать прозорість діяльності державних органів та підзвітність посадових осіб; міжнародна співпраця для обміну досвідом та впровадження найкращих практик. На думку правознавця А. Берлача належного удосконалення правового забезпечення потребують відносини повноважних суб'єктів Національного агентства з питань запобігання корупції з викривачами [1, с. 23].

Організаційний блок спрямований на забезпечення ефективності, прозорості, підзвітності та відповідальності антикорупційних органів (Національне антикорупційне бюро України, Спеціалізована антикорупційна прокуратура, Національне агентство з питань запобігання корупції, Вищий антикорупційний суд), зміцнення їх інституційної спроможності, розробку нових механізмів моніторингу

корупційних ризиків, активізацію взаємодії з міжнародними організаціями та забезпечення суспільної підтримки [2, с. 156].

Технологічний блок спрямований на впровадження електронних систем, створення ефективних механізмів перевірки електронних декларацій публічних службовців та інших процесів. Електронне декларування дозволяє антикорупційним органам вчасно виявляти і притягувати суб'єктів декларування до відповідальності за незаконне збагачення, декларування недостовірної інформації, неподання суб'єктом декларування декларації, подання недостовірних відомостей тощо [4, с. 560].

Соціокультурний блок зосереджений на формуванні у публічних службовців розуміння ролі громадянського суспільства, зміцненні демократичних інститутів, проведення освітніх кампаній для підвищення обізнаності громадян про корупцію та її наслідки. Громадянська освіта має сприяти розвитку високих етичних стандартів, чесності, справедливості та соціальної відповідальності, що є критично важливими для запобігання корупції та зловживанням владою [5, с. 590]. Дотримання принципу доброчесності публічними службовцями вимагає консолідованих зусиль і законодавця, і громадськості, і посадових осіб. Засади доброчесності мають мати чітку нормативно-правову регламентацію та стати інструментом антикорупційного виховання населення [8, с. 66].

Таким чином, запропонована концептуальна модель виступає базовим інструментом для формування системної протидії корупції в публічному управлінні. Її застосування сприяє оптимізації управлінських процесів у сфері публічного управління, а також створює умови для ефективної розробки та реалізації антикорупційних програм і здійснення комплексної оцінки корупційних ризиків.

Список використаних джерел

1. Берlach А. І. Основні напрями удосконалення Закону України «Про запобігання корупції» як передумови зміцнення правової стабільності та ефективності антикорупційних заходів. *Публічна служба: вектори реформування в умовах воєнного стану* : зб. наук. матер. Всеукраїнського науково-практичного круглого столу з нагоди Дня державної служби (21 червня 2024 р.). Харків: НЮУ імені Ярослава Мудрого. 2024. С. 22–26.
2. Демчук Т. І. Протидія корупції: ефективність діяльності антикорупційних органів. *Правова позиція*. 2024. № 4 (45). С. 153–159.

3. Євтушенко А. С. Механізми запобігання та протидії корупції в органах публічної влади. Дис. ... доктора філософії: 281 Публічне управління та адміністрування. Харків. 2025. 244 с.

4. Ковбас І. В., Дякур М. Д. Е-декларування як інструмент протидії корупції. *Право і суспільство*. 2024. № 5. С. 556–561.

5. Козлов К. І. Громадянська освіта публічних службовців в Україні в умовах глобальних викликів та можливостей. *Державне будівництво*. 2024. № 2 (36). С. 585–604.

6. Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#n25>.

7. Удовика Л. Г., Калугіна І. О. Поняття корупції: наукові підходи та легальне тлумачення. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2015. № 1. С. 67–71. URL: http://lsej.org.ua/1_2025/15.pdf.

8. Хомишин І. Добросесність як складова діяльності публічних посадових осіб в контексті боротьби з корупцією. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: *Юридичні науки*. 2021. Т. 8. № 4. С. 62–67.

Шандрук Сергій Миколайович,

старший викладач КЗВО «Барський гуманітарно-педагогічний коледж імені Михайла Грушевського», кандидат наук з державного управління

ПРАВОВА СУТНІСТЬ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРИМУСУ

Дивно, але в науці адміністративного права дотепер не вироблено єдиного погляду на природу адміністративно-правового примусу. Так, вказується, що примус здійснюється у зв'язку з не правовим, шкідливим для суспільства діянням як реакція на шкідливе поведіння, а якщо не правових дій (бездіяльності) немає – немає й примусових акцій [1, с. 215].

І. П. Голосніченко розглядав адміністративний примус як метод державного впливу суспільства, держави на свідомість та поведінку особи, яка скоїла адміністративні проступки [2, с. 40–41].

На думку Д. Н. Бахраха, державний примус визначається як можливість держави зобов'язати суб'єкта проти його волі та бажання здійснювати певні дії. За наявності факту правопорушення держава зобов'язує особу зазнати певних негативних наслідків [1, с. 332].

Науковці В. М. Гаращук, О. В. Дьяченко адміністративний примус тлумачать як «систему засобів психологічного або фізичного